

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत
सन २०१६-१७ करिता मंजूर "Integrated
Agriculture Development Programme and
allied (animal husbandry, fisheries, dairy
development etc.) activities for IFR and
CFR beneficiaries under FRA २००६" या
योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांना मंजूरी देणेबाबत .

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०२१/प्र.क्र. ४३ /का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: २६/०८/२०२१

संदर्भ-

१. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/४(१४)/२०१६-Grants,
दि. १/३/२०१७
२. शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय २०१६ /प्र.क्र. ६४ /का-१९ , दि.२१.०३.२०१७

प्रस्तावना -

आदिवासी विकास विभागामार्फत आदिवासी समाजाच्या विकासासाठी विविध कल्याणकारी योजना राबविण्यात येतात. तसेच राज्य शासनाच्या योजनांना पुरक म्हणून केंद्र शासनाकडून विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत व अदिम जमाती विकास कार्यक्रम या योजनांतर्गत राज्य शासनास अनुदान प्रदान होत असते. त्यानुषंगाने सन २०१६-१७ या वर्षाकरिता सदर योजनांतर्गत निधी मिळण्यासाठी केंद्र शासनाच्या जनजाती कार्य मंत्रालयाकडे सादर करणेत आलेल्या प्रस्तावांमध्ये "Integrated Agriculture Development Programme and allied (animal husbandry, fisheries, dairy development etc.) activities for IFR and CFR beneficiaries under FRA 2006" हा प्रकल्प प्रस्तावित करण्यात आला होता.

२. वनहक्क कायदा २००६ अंतर्गत जमिनीचे पट्टे मिळालेल्या आदिवासी शेतकऱ्यांचे शेती पूरक व्यवसायांच्या माध्यमातून उत्पन्न वाढवून स्थलांतर कमी करणे ह्या हेतुने प्रस्तावित करणेत आलेली "Integrated Agriculture Development Program and allied (animal husbandry, fisheries, dairy development etc.) activities for IFR and CFR beneficiaries under FRA २००६" ही योजना जनजाती कार्य मंत्रालयाने दि. ०८/०२/२०१७ रोजी आयोजित केलेल्या Project Appraisal Committee (PAC) बैठकीमध्ये सन २०१६-१७ करिता भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत मंजूर करून त्याकरीता निधी वितरीत करणेत आला आहे. सदर निधी संदर्भ क्र. १ अन्वये अंमलबजावणी यंत्रणेला वितरीत करणेत आला आहे.

३. आता वनहक्क कायदा २००६ अंतर्गत वनपट्टे प्राप्त असणाऱ्या आदिवासी शेतकऱ्यांना शेतीस पूरक व्यवसाय म्हणून १० शेळ्या व १ बोकड अशी शेळीपालन व्यवसायाची जोड देणे या दृष्टिकोनातून "Integrated Agriculture Development Program and allied (animal husbandry, fisheries, dairy development etc.) activities for IFR and CFR beneficiaries under FRA २००६" ही रु.१५००.०० लक्ष किंमतीची योजना राबविण्याच्या अनुषंगाने मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

१. वनहक्क कायद्याद्वारे जमिनी प्राप्त असणाऱ्या आदिवासी शेतकऱ्यांना शेतीस पूरक व्यवसाय म्हणून १० शेळ्या व १ बोकड पुरवठा करून शेळीपालन व्यवसायाची जोड देणे या दृष्टिकोनातून "Integrated Agriculture Development Programme and allied (animal husbandry, fisheries, dairy development etc.) activities for IFR and CFR beneficiaries under FRA २००६" ही योजना राबविण्यासाठी एकूण रु. १५००.०० लक्ष किमतीच्या अंमलबजावणीच्या मार्गदर्शक सूचनांना या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट क्रमांक-१ नुसार मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.
२. सदर योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही आयुक्त आदिवासी विकास नाशिक यांनी करावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.
३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०८२६१३४६१७२२२४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रकाश वि. वाजे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
४. सचिव, पशुसंवर्धन, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
६. आयुक्त, पशुसंवर्धन, पुणे
७. सहसचिव/उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
९. सर्व अपर आयुक्त, आदिवासी विकास.
१०. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
११. निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट -१

सन २०१६-१७ मधील भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत मंजूर योजना

१	योजनेचे नांव	<ul style="list-style-type: none"> "Integrated Agriculture Development Program and allied (animal husbandry, fisheries, dairy development etc.) activities for IFR and CFR beneficiaries under FRA 2006" 																																	
२	योजनेतील लाभार्थी / युनिट संख्या	<ul style="list-style-type: none"> एकूण लाभार्थी लक्षांक- १६८० 																																	
३	योजनेसाठी येणाऱ्या खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक	<ul style="list-style-type: none"> एकूण मंजूर निधी- रु१५००.००. लक्ष प्रति लाभार्थी खर्चाचे अंदाजपत्रक खालीलप्रमाणे असेल. <table border="1"> <thead> <tr> <th>अ क्र</th><th>तपशील</th><th>अनुज्ञेय अनुदान (रुपये)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td><td>प्रतिशेळी अंदाजित रु. ६,०००/- एकूण १० शेळ्यांसाठी १० x ६००० = रु.६०,०००/-</td><td>रु.६०,०००/-</td></tr> <tr> <td></td><td>प्रती बोकड अंदाजित रु. ७,०००/- १ बोकड x ७००० = रु.७,०००/-</td><td>रु.७,०००/-</td></tr> <tr> <td>२</td><td>विमा एकूण किमतीच्या ४%</td><td>रु.२,६८०/-</td></tr> <tr> <td>३</td><td>शेळ्यांसाठी /गोठा</td><td>रु.१५,७५०/-</td></tr> <tr> <td>४</td><td>खाद्य व पाण्याची भांडी</td><td>रु.१,०००/-</td></tr> <tr> <td>५</td><td>आरोग्य व औषध सुविधा उपचार</td><td>रु.१,१५०/-</td></tr> <tr> <td>६</td><td>वाहतूक खर्च</td><td>रु.१,०००/-</td></tr> <tr> <td>७</td><td>प्रशिक्षण खर्च</td><td>रु.३००/-</td></tr> <tr> <td>८</td><td>प्रशासकीय खर्च</td><td>रु.४०५/-</td></tr> <tr> <td></td><td>एकूण</td><td>रु.८९,२८५/-</td></tr> </tbody> </table>	अ क्र	तपशील	अनुज्ञेय अनुदान (रुपये)	१	प्रतिशेळी अंदाजित रु. ६,०००/- एकूण १० शेळ्यांसाठी १० x ६००० = रु.६०,०००/-	रु.६०,०००/-		प्रती बोकड अंदाजित रु. ७,०००/- १ बोकड x ७००० = रु.७,०००/-	रु.७,०००/-	२	विमा एकूण किमतीच्या ४%	रु.२,६८०/-	३	शेळ्यांसाठी /गोठा	रु.१५,७५०/-	४	खाद्य व पाण्याची भांडी	रु.१,०००/-	५	आरोग्य व औषध सुविधा उपचार	रु.१,१५०/-	६	वाहतूक खर्च	रु.१,०००/-	७	प्रशिक्षण खर्च	रु.३००/-	८	प्रशासकीय खर्च	रु.४०५/-		एकूण	रु.८९,२८५/-
अ क्र	तपशील	अनुज्ञेय अनुदान (रुपये)																																	
१	प्रतिशेळी अंदाजित रु. ६,०००/- एकूण १० शेळ्यांसाठी १० x ६००० = रु.६०,०००/-	रु.६०,०००/-																																	
	प्रती बोकड अंदाजित रु. ७,०००/- १ बोकड x ७००० = रु.७,०००/-	रु.७,०००/-																																	
२	विमा एकूण किमतीच्या ४%	रु.२,६८०/-																																	
३	शेळ्यांसाठी /गोठा	रु.१५,७५०/-																																	
४	खाद्य व पाण्याची भांडी	रु.१,०००/-																																	
५	आरोग्य व औषध सुविधा उपचार	रु.१,१५०/-																																	
६	वाहतूक खर्च	रु.१,०००/-																																	
७	प्रशिक्षण खर्च	रु.३००/-																																	
८	प्रशासकीय खर्च	रु.४०५/-																																	
	एकूण	रु.८९,२८५/-																																	
४	अंमलबजावणी अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प 																																	
५	प्रकल्प राबविणारी यंत्रणा	<ul style="list-style-type: none"> संबंधित जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी 																																	
६	नियंत्रक अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> संबंधित अप्पर आयुक्त, आदिवासी विकास 																																	
७	योजनेचा हेतू / उद्देश	<ul style="list-style-type: none"> वनहक्क कायद्याद्वारे जमिनी प्राप्त असणाऱ्या आदिवासी शेतकऱ्यांना शेतीस पूरक व्यवसाय म्हणून १० शेळ्या व १ बोकड पुरवठा करून शेळीपालन व्यवसायाची जोड देवून त्यांचे जीवनमान उंचावणे व स्थलांतर कमी करणे. 																																	

८	<p>योजना राबविण्याची कार्यपद्धती</p>	<ul style="list-style-type: none"> • योजना अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांच्या स्तरावर खालील प्रमाणे सनियंत्रण व मूल्यमापन समिती गठीत करण्यात येईल . <ul style="list-style-type: none"> १) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक - अध्यक्ष २) अप्पर आयुक्त, सर्व. - सदस्य ३) प्रकल्प अधिकारी (कोणतेही ४). - सदस्य ४) उपायुक्त, पशु संवर्धन, नाशिक -सदस्य ५) जिल्हा पशु संवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, नाशिक - सदस्य ६) अप्पर आयुक्त (मुख्यालय), आदिवासी आयुक्तालय -सदस्य <p>सचिव</p> • प्रकल्प कार्यालय निहाय लक्षांक निर्धारित करणे, निधीचे वितरण, लाभार्थी निवडीची कार्यपद्धती ठरविणे ही समितीचे मुख्य कार्य असेल. • समिती लाभार्थी यांना शेळीपालना साठी लागणाऱ्या गोठा/शेडच्या उभारणीचे निवड झालेल्या लाभार्थ्यांची प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून क्षमता बांधणी करण्यासाठी प्रारूप ठरवेल. • लाभार्थी निवड- लाभार्थी निवडीची कार्यपद्धती संनियंत्रण व मूल्यमापन समितीकडून ठरविण्यात येईल. • प्रकल्प अधिकारी हे स्थानिक वर्तमान पत्रात जाहिरात प्रसिद्ध करून लाभार्थ्यांचे अर्ज प्राप्त करून घेतील. • प्राप्त अर्जांची प्रकल्प कार्यालयामार्फत प्राथमिक छाननी करणेत येईल. याकरीता प्रकल्प कार्यालयस्तरावर पुढीलप्रमाणे समितीचे गठन करणेत येईल. <ul style="list-style-type: none"> १)संबंधित प्रकल्प अधिकारी, ए. आ.वि.प्र. - अध्यक्ष २)संबंधित उपायुक्त, पशु संवर्धन -सदस्य ३)संबंधित जिल्हा पशु संवर्धन अधिकारी, जि.प. - सदस्य ४)सहाय्यक लेखाधिकारी, संबंधित प्रकल्प कार्यालय - सदस्य ४)सहाय्यक प्रकल्प अधिकारी संबंधित प्रकल्प कार्यालय - सदस्य <p>सचिव</p> • छाननी अंती पात्र लाभार्थ्यांची यादी प्रकल्प कार्यालयामार्फत संनियंत्रण व मूल्यमापन समितीस सादर करणेत येईल . • लाभार्थ्यांची निवड संनियंत्रण व मूल्यमापन समिती मार्फत करणेत येउन अंतिम यादीस शासनाची मान्यता घेण्यात येईल. • योजनेचा लाभ देण्यासाठी इच्छुक वनपट्टेधारक शेतक-यांसाठी पात्रतेचे निकष सदर समितीकडून ठरविण्यात येतील. रहिवासी दाखला, जातीचा दाखला, वनहक्क कायद्याद्वारे वनपट्टा प्राप्त झाल्याचे प्रमाणपत्र,यापूर्वी सदर योजनेचा लाभ आदिवासी विकास अथवा अन्य विभागामार्फत घेतला नसल्याबाबत प्रमाणपत्र, इत्यादी बाबींचा त्यामध्ये समावेश करणेत येईल.
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> आयुक्त आदिवासी विकास ह्यांच्याकडून प्रकल्प कार्यालय निहाय लक्षांक देण्यात येईल. सदर लाभार्थ्यांच्या मध्ये विधवा महिला शेतकरी, अपंग शेतकरी यांना प्राधान्य देण्याबाबत समिती निर्णय घेईल. योजनेसाठी मंजूर लक्षाकाप्रमाणे पात्र लाभार्थी न मिळाल्यास लक्षाक वर्ग करणे अथवा कमी करण्याबाबतचे अधिकार संनियंत्रण समिती यांना राहतील . निवडणेत आलेल्या लाभार्थ्यांना संबंधित जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी कार्यालया मार्फत प्रत्यक्ष लाभ हस्तांतरण पद्धतीने रक्कम आधार संलग्न बँक खात्यात जमा करणेत येईल. लाभार्थ्यांची प्रत्यक्ष प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून क्षमता बांधणी करण्याची जबाबदारी वरील समितीची असेल. योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने निर्णय घेण्यासाठी मुल्यमापण व संनियंत्रण समिती ही सर्वोच्च समिती आहे. तथापि, योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भात धोरणात्मक बाब उद्भवल्यास शासनाचे मार्गदर्शन घेण्यात यावे.
९	निधी वितरण कार्यपद्धती	<ul style="list-style-type: none"> मुल्यमापण व संनियंत्रण समिती निधी वितरणाची सविस्तर कार्यपद्धती ठरवेल
१०	योजनेचा कालावधी	<ul style="list-style-type: none"> १ वर्ष
११	योजनेच्या अटी व शर्ती	<ul style="list-style-type: none"> योजनेचा लाभ देण्यासाठी वनपट्टेधारक शेतक-यांसाठी पात्रतेचे निकष व योजनेच्या सविस्तर अटी व शर्ती मुल्यमापण व संनियंत्रण समितीकडून ठरविण्यात येतील .
१२	योजनेचे संनियंत्रण व मुल्यमापन, पर्यवेक्षण	<ul style="list-style-type: none"> योजनेचे संनियंत्रण व मुल्यमापन करण्याची कार्यपद्धती मुल्यमापण व संनियंत्रण समितीकडून निश्चित करणेत येईल. तथापि तीन महिन्यातून एकदा योजनेचा आढावा घेण्यात यावा. लाभार्थ्यांनी सदर शेळी पालन व्यवसाय उभारल्याची प्रत्यक्ष स्थळ भेट देऊन आवश्यक बाबींची तपासणी जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी किंवा त्यांचे प्राधिकृत अधिकारी आणि प्रकल्प कार्यालयाचे सहायक प्रकल्प अधिकारी किंवा आदिवासी विकास निरीक्षक यांचे मार्फत करावी. प्रकल्पाची छायाचित्रांसह यशोगाथा तयार करणे तसेच योजने विषयी सर्व माहिती उदा. लाभार्थी यादी, योजना अंमलबजावणीचे फोटो, यशोगाथा, लाभार्थी माहितीचा डेटाबेस इत्यादिबाबतची माहिती संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांनी अभिलेखात जतन करण्यात यावे.

		<ul style="list-style-type: none">संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांनी योजना पूर्ण केल्या नंतर योजनेचे उपयोगिता प्रमाणपत्र व फलनिष्पत्ती अहवाल अपर आयुक्त मार्फत आयुक्त आदिवासी विकास, नाशिक यांना सादर करावे.
१३	योजनेची फलनिष्पत्ती	<ul style="list-style-type: none">वनहक्क कायद्या अंतर्गत प्राप्त जमिनी असणाऱ्या १६८० आदिवासी लाभार्थी कुटुंबांस प्रस्तुत योजनेद्वारे आर्थिक फायदा होईल व त्यांचे होणारे स्थलांतराचे प्रमाण काही अंशी कमी होऊन त्यांचे जीवनमान उंचावेल.